

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT.

1. szám
1892.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET.

240. sz.
1911.

Elnöki megnyitó.

Elmondotta Gróf Lázár István az 1911 december 17-én tartott közgyűlésen.

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

Ez év május 12-én már a második évtized nehéz munkájára tekinthettünk vissza s hála a Gondviselésnek, hogy bárha nagy és súlyos megpróbáltatásoknak volt és van kitéve egyesületünk; s bárha — mondhatjuk — magunkra hagyatva is kellett a lét küzdelmeit megvívni, az E. K. E. céljától el nem tért, sőt hazafias feladatának nemcsak azáltal felelt meg, hogy turistikai téren eredményeket mutat fel; hanem kulturális tevékenységét az „Erdély“ 20 évfolyama, egyesületünk számos kiadványa és elismert néprajzi muzeuma elvitatni nem engedi.

E nehéz időkben küzdelmes, de szép multunkból merítünk reményt, kitartást a jövőre s a felemelt hármasszínű lobogónkat még fokozottabb lelkesedéssel fogjuk a Kárpátok még sok járatlan magaslatain meglobogtatni, hogy fennén hirdesse a honszeretetet, a magyar nemzeti egységet.

A magyar turistaság, habár eredményekre tekinthet vissza, s a mi mai választmányi jelentésünk is eredményekről számol, még gyermek-korát éli; a természet szépségei iránt való fogékonyságunk még nem fejlődött ki. Pedig az élet mindinkább fokozódó igényei már a mi népünk százezreit is hajtják a lármas, füstös, poros, városi, ideget ölő munkára. De amint a haladásteremtette szükségletek üzik az embert az erőmegfeszítésre; épp e haladás fogja a szellemi frissesség biztosíthatása céljából megteremtteni bennünk is a természet kultuszát, igaz szeretetét.

A természet igazi kultusza, a komoly turistaság nemcsak élvezetet és szellemi frissességet biztosít; de valódi haszna is nyilvánul abban a közgazdasági, kulturális előnyben, amely az idegen forgalom nyomában természeti szépségeink, ipartermékeink, gazdasági és természeti kincseinknek a külföldön is nevet, piacot teremt.

Ezek mellett a mi Erdélyi Kárpát-Egyesületünknek egy külön-

leges, igazán hazafias hivatása az erdélyrészi egyesületi életet szervezés, erős agitálással előmozdítani, mily nagy feladat ez ország-rész minden honpolgára között a társadalmi közeledést, a testvéri egyetértést munkálni, az érintkezésekre alkalmat adni, e célból az osztályok erőteljes szervezése, a turista-egyletekkel való összeköttetés megteremtése, hazarészünk összes turistáinak törekvéseikben támogatása nélkülözhetlen.

Amint Erdély ez ország mostoha leánya, úgy az E. K. E. is mostoha leánya Erdély társadalmának. Felhívó szózataink, agitáló szervezkedéseink a lelkekben még gyökeret nem vernek. Ennek hatása és anyagi erőink szűkös korlátai Egyletünket a haladó, a szervező munkában meg-megakasztják; de e nehézségeket is, ha élni akarunk, le kell győznünk, mert Egyletünk feladatát nem lehet csak leírások, értekezések és tudományos fejtegetésekkel oktató és tanító módon megoldani, az osztályok lüktető élete, a gyakorlati turistaság az, mely hazafias törekvésünkhöz vezet.

Ehez a hasznos társadalmi munkához mindenki, akiben van Erdély szeretete iránt egy kis fogékonyság, ha érző lélekkel, igaz szeretettel csak szemernyi áldozatot hoz is, legyen az anyagi vagy tettekben megnyilatkozó, már Erdély jelen elhagyott szomorú helyzetén sokat segíthetnének, hiszen meg vagyok győződve, hogy egy tetterős, céltudatos, de lelkesen együttműködő erdélyrészi társadalmi élet azt a jéggé fagyott nemtörődömséget, mellyel Erdély ügyei kezeltetnek, s melynek következménye Erdély elmaradása, eloszlatni képes volna.

Székely Kálmán nem Erdély szülötte; de mégis hazafiasan érző lelke látja Erdély veszélyeztettségét s e napokban messze elhangzó szavaival hívta fel Erdély társadalmát, hogy a hatalmában álló kultúra és közgazdaság óriási erőit egyesítve siessen szomorú sorsán, míg nem késő segíteni.

Vajha nem pusztába hangzó szó volna s e századok harci küzdelmeiben s az utóbbi évtizedek életküzdelmeiben megedzett és már nélkülözésre is képes társadalom lehangeltségéből felriadva, egy újabb dicső küzdelemre tettekkel sietne.

E hazafias küzdelemre szervezkedésnél példát vehetnének nemzetiségeink kitaró, céltudatos, áldozatkész társadalmi tevékenységéből és példát vehetnének magyar pénzügyintézetek a nemzetiségi pénzügyintézeteknek igazán odaadó támogatásából, mellyel a társadalmi mozgalmak valódi pénztárosai tudnak lenni.

Hol van nálunk az a céltudatos, erőteljes társadalmi tevékenység, mely hivatását betölti? Hol van az az erdélyrészi pénzügyintézet, mely áldozatkészégi mérlegét, bármely nemzetiségi pénzügyintézetével összehasonlíthatni merné? Mily áldás, mily élénk társadalmi mozgalom indulna, ha csak kis mértékben is követnék Székely Kálmán szavai visszhangzásául pénzügyintézetek e közelfekvő jó példákat.

E szép és hazafias munkát szolgálja Egyletünk csekély anyagi erőivel s ha magunkra is hagyatva, de kitartással fogjuk jövőben is azt munkálni. El nem csüggedünk s ha viszontagságokon is át, de győzelemre fogjuk juttatni fölemelt zászlónkat.

Ezzel megnyitom, üdvözölve az E. K. E. megjelent tagjait, XXI. rendes közgyűlésünket.

A Radnai havasokban.

Írta: Varga Lajos.

II.

Másnap reggel csak nem akart megvirradni. A lomha, nehéz, sűrű köd mozdulatlanul nehezedett reá az egész vidékre. A havasok világában nagyon szokatlan szélcsend uralkodott. Azonban estétől reggelig négy fokot emelkedett az aneroid légsúlymérőnk s ez reménységgel töltött el, mert tudtuk, hogy ez jó idő beálltát jelenti. Sajnos, a köd csak nem akart eltűnni délig sem, úgy hogy szó sem lehetett munkáról. Délután három óra felé világosabbá lett fölöttünk és körülöttünk a köd, ami arra vallott, hogy ritkulni kezd. A légsúlymérő pedig ezalatt örvendetes emelkedést mutatott. Öt óra felé a köd oszladozni kezdett, élénk szél kerekedett, mely csakhamar elűzte a ködöt s kitűnt az ég fölséges mély azurja. Lelkesedéssel fogtunk munkához, hogy legalább két órát dolgozhassunk még. Mire alkonyodni kezdett, visszatértünk elhagyott kunyhónkhoz, tüzet raktunk s kitűnő hangulatban megvacsoráztunk, amit egyáltalában nem rontott el az a körülmény, hogy kenyérünket a tegnapi eső megáztatta.

Következő nap a hajnallal ébredtünk. Mire a fölkelő nap sugaraival bearanyozta az Ünökő orniát, akkorra már fönn voltunk 1800 m. magasságban a „Lála“-tónál. Igen szép, nyugodt havasi tengerszem ez, mely két hatalmas sziklalépcső között fekszik. Fölötte 60 m. magas sziklalépcső emelkedik, melyen zúgva rohan alá gyönyörű vízeséssel a patak. Igen szép víz-esés ez, mely nagyon hasonlít környezete miatt a Kistarpataki-vízeséshez. Minden oldalról meredek falak környezik a völgyet. Még három ilyen nagy lépcső van benne s a közöttük levő térben mindenütt egy-egy kisebb-nagyobb tó terül el. A tavakból kifolyó víz egyesülve az oldalakból eredő vizekkel, egyszerű eséssel zuhan alá mindenik lépcsőn. Ezek a lépcsőkön igen nehéz és fáradságos a fölkapaszkodás.

Gyönyörű tiszta időnk volt; az Ünökő a maga teljes szépségében állott előttünk. Néha-néha a szél pajzán ködfátylat vont föl a csúcsra, melynek ezüstszájai azonban nem mehettek tovább; amint a csúcsra értek, befejezván pályafutásukat, szétfoszlottak a kék mindenségben.

Az egész napot ebben a Lála-völgyben töltöttük el ismét, mivel munkámat csak ekkorra tudtam befejezni. Tanyát megint a rendkívül alacsony kis kunyhóban ütöttünk s itt töltöttük az éjszakát.

Korán reggel aztán búcsút intve az elhagyott isztinának, tovább indultunk a patak mentén lefelé. Óriási kőtuskókon, hatalmas, háznagyságú szikladarabokon vezetett le útnk. 100 m.-el lejjebb aztán ismét a szálas tenyő birodalmába érkeztünk. Jéghideg, 2—3°C-ú vizek, források fakadnak itten, melyek kitűnő italul szolgálnak a turistának. Körülbelül 1300 m. magasságban találtuk az első havasi juhnyáját, melynek kutyái eszeveszett ugatással rohantak felénk s ugyancsak forgatnunk kellett botunkat, hogy le ne húzzanak. Gazdájuknak „csiva“ kiáltására azonban meghunyászkodva sompolyogtak el mellőlünk. A pásztor barátságosan köszöntött s szívesen megmutatta az utat, melyen fölmehetünk a gerincre s onnan a másik völgybe ereszkedhetünk le. Kért, hogy menjünk be isztinájába, mely sokkal jobb karban volt mint a miénk s együnk ordát, sajtot, vagy igyunk „savanyú tej“-et. Szíves meghívását azonban nem fogadhattuk el, mert a meredek oldalon való nehéz kapaszkodás igen sok időt vesz igénybe. Szerencsét kívánva neki, megkezdettük a kapaszkodást s jól kiizzadva magunkat, délfelé felértünk a gerincre. Az út azonban elveszett szemeink elől, benőtte a puha fű és moha s mi bármily szorgosan kerestük is, nem találtuk meg többé. Nem tehetünk egyebet, mint hogy neki vágjunk az őserneteknek. Hatalmas mélységben alattunk zúgott az Ünökő völgyének patakja s a tulsó gerincen legelésző kecskéket pillantottunk meg a patak meredek oldala fölött. Óriási, rég kidült fenyőtörzseken, melyek össze-vissza buktak egymásra s igen vastagon belepte őket a moha, kellett járkálnunk, hol alattuk bújva keresztül, hol törzseiken menve, hol pedig rajtuk szökellve. Sokszor az egész lábunk belesüppedt a talajt borító vastag mohába. Keserves három órai küzdelem után végre elértük a patakot. Mellette a favágók valamikor jó utat készítettek, de ezt tönkretette a vad hegyi patak, rengeteg törmeleket hordva reá, vagy több helyütt elmosva. De mi aránylag kényelmesen haladhattunk fölfelé rajta. Már csaknem este lett, mire elértünk egy jó nagy sztinához, mely szép, kiemelkedő helyre volt építve. Lassan közeledtünk feléje, nehogy a kutyák észrevegyenek. De minden óvatosságunk dacára is megpillantottak s egy egész kutyanyáj (16 kutya!) rohant felénk éktelen lármával. A három pásztor nagy nehezen tudta őket visszatéríteni.

Kérésünkre igen szívesen megengedték, hogy éjszakára náluk maradjunk. Jól tartottak sajtjal, ordával, „sós“- és savanyútejjel, végre pedig párolgó, zamatos „zsentyicé“-vel.

Általában véve a havasi oláh, ki ott fönn megmaradt a maga ősi egyszerűségében, nem vetköztette ki belőle a „kultura szelleme“, igen barátságos, rendkívül jó szívű ember. Megmaradt az ő őseredeti, természetes gondolkodása mellett, a vele született mesterségben is megtartja ősi babonáit és regéit. Ha kinn a nyáj mellett találkozunk vele, kérve kér, hogy menjünk be kunyhójába, kóstoljuk meg amije van, „amit az Isten adott“, s igen rosszul esik neki, igazán vigasztalhatatlan, ha kérését nem teljesítjük. S ha vendégszeretét eifogadja az ember, a világért el nem engedné addig, míg a nagy szabódás ellenére is bele nem dug zsákjába egy jókora nagyságú sajt darabot s hatalmas tömegű ordát. Hát hogyha az ember még az ő anyanyelvén tud beszélni hozzá s egy pár ujságot mond el neki, ami a nagyvilágban történt! Ekkor meg éppenséggel a tenyerén hordozza . . .

Abban a sztinában is, melyben mi megszállottunk, 12 pásztor volt s két kis fiú. Több mint 1200 juhra és kecskére vigyáztak. Kényelmes fekvőhelyet készítettek számunkra, természetesen a csupasz földön; egyetlen pokrócukat is aláuk terítették, „nehogy megfázzék a domnule“. Barátságosan és mégis a tiszteletnek érzetével beszélgettek. Mikor a munkára került a sor, akkor bámulatos pontossággal, minden szó nélkül teljesítette mindenki a kötelességét. Munkájuk végeztével megvacsoráltak, természetesen legfőbb eledelükből: a puliszkából és tejből. (Sajnos azonban, minden sztinában ott van a legfőbb

edények között a pálinkás butykos is, mely ritkán áll üresen). Vacsora után az, aki a legfőbbnek látszott közöttük, a fiatalabbakat aludni küldte s az egyiknek, egy középtermetű, barna legénynek így szólott:

„Mitru, vedd elő furulyádat s fújd el rajta szépen, csendesén, tudod azt a . . .“

Ez szó nélkül vette rövid, egyszerű hangszerét, melyen oly bánatosan, szomorúan, könnyeket csalóan fújta el kedvenc dalát, mintha csak a kösziklákat akarta volna megindítani vele. A távoli bércek visszhangozták a szomorú melódiát, melyet a többi pásztorok félig behunyt szemekkel hallgattak. Azután pajkos, vidám, szenvedélyes és nevető nótába kapott bele, olyanba, melyre az oláhok gyors, szilaj táncukat szokták járni. A hallgatók szemei kinyitlak s az előbb még könnyes szemek ragyogtak a jókedvtől és szilajságtól. Azután nékem adták át a furulyát, mert szerintük minden embernek kell tudnia furulyázni, csakhogy ki szebben, ki gyöngébben fújja — s nagy bámulatukra eljátszottam

AZ ÜNÖKÖ-VÖLGY ALSÓ RÉSE. (VARGA LAJOS FÉLVÉTELE.)

rajta a román királynő híres, bűbajos szomorú nótáját: „Emlékszel-é, midőn rá borúltál!” majd utána a „Jer nénike, szaladjunk!” kezdetű vidám oláh nótát. Általános „vivát” s másnap reggel egy hatalmas darab orda volt a jutalmam érte.

Feledhetetlen szép este volt ez, ott a természet ölen, közvetlen, igaz, jóra való, becsületes emberek között!

Reggel alig kezdett világosodni a keleti égbolt s a juhászok azonnal fölkeltek, hogy a fejeshez fogjanak. 1000 juhnak a megfejtése bizony nagy munka s sok időt igényel. Már négy óraker talpon voltunk mi is. Igen hideg lehetett az éjszaka, mert vastagon belepte a legelőt a dér, mintha valami tündér finom ezüstporral behintette volna a vidéket. Tényleg hűvös, friss levegő csapta meg arcunkat, mikor a sztinából kiléptünk s a hőmérő 1°C-t mutatott. Augusztus végén már rendszeren dér lepi be a havasi legelőket, különösen akkor, ha éjjel tiszta idő van.

Még két egész napot töltöttünk el ott, az Ünökő völgyében dolgozva. Estére mindig visszatértünk az isztinába. Negyedik nap aztán elbúcsúzva

szíves „házi“-gazdáinktól, kik kértek, hogy látogassuk meg még többször őket, tovább mentünk föl az Ünökő felé. Az Ünökő völgye még szebb, mint a Lála. Hatalmas vízesések zuhognak alá keresztlépcsőin s tálalakú völgyeiben kisebb-nagyobb tavak csillognak. Az oldalfalakon fehér kristályos mészkődarabok bukkannak elő s egyenletes magasságban húzódnak végig rajtuk, igen szép külső formát kölcsönözve nekik. A völgy felső részén az Ünökő csúcsa emelkedik merészen föl, mintha egy csodavár hatalmas bástyája volna. Elöl pedig éles, szakadékos, járhatatlan gerinc keríti be félkörben a völgy fejét: a csodavár körfala.

A nyugati rendkívül meredek oldalfalon lassanként fölkapaszkodva a *Cisia* gerincére érünk, mely az Ünökő és az Embertető (2135) között van kifeszítve. Dél és délnyugat felé lankásan lejt, ellenben észak és kelet felé óriási, szédülő mélységek és 200—250 m. mély szakadékok vannak. Aki szédül, ne tekintsen le ezekbe, mert a halállal játszik. Lassan, óvatosan leszálltunk a Valea putreda-ba

SZIKLALÉPCSŐ ÉS VÍZESÉS AZ ÜNÖKŐ-VÖLGYÉBEN.

(magyarul: rothadt völgy). A völgy felső részén hatalmas, 200 m. magas sziklalépcső van, mely szép nagy tót zárt el valaha. Ez azonban eltűnt s helyét zsombekos, süppedékes talaj borítja, melyen buja, üdezöld fű nőtt. Hatalmas, 15—20 m. átmérőjű sziklatuskók hevernek szétszórva benne, melyek a magasból zuhantak alá. Egy ilyen tuskó egészen szép kockaalakú, mintha kifaragták volna; tetején a pásztorok szoktak aludni delenként. Harmincan is kényelmesen elférhetnek rajta. A felülről lefolyó vizek eltűnnek a tó medrében s a nagy lépcső oldalán jutnak újra felületre, gyönyörű, 160 m. magas vízesést alkotva. A vízeséstől lassanként leszálltunk a lankásabb völgybe s már este felé járt az idő, mikorra körülbelül 1400 m. magasságban elértünk egy sztinát, hol ismét barátságos fogadtatásra találtunk. Gyönyörű volt a nap lementekor az Ünökő csúcsa. Már a völgyben csaknem egészen sötét volt, mikor még az Ünökő sziklái biborfényben tündököltek. Ez a főlészes „Alpenglühn“ jelenség meglehetősen sokáig tartott még.

Ebben a völgyben még két napig maradtunk. A harmadik nap bejártuk az Embertető, *Kulcs-gerinc* (Verfu Clai) és a *Gergely-csúcs* (Viu Gargaleu,

2160 m.) közötti völgyet. Különösen azt a szép nagy tavat akartam tanulmányozni, mely az Embertető északkeleti lábánál van berajzolva az 1:75,000-es térképen. 150 m. magas hatalmas lépcső zárja el s ezen kellett fölkapaszkodnunk, hogy megközelíthessük. Legnagyobb meglepetésünkre azonban a tavat nem találtuk sehol. Helyét buja fű borította be s ha beleléptünk, csaknem derékig süppedtünk be a zombékos, vizenyős talajba. Pásztorok beszéltek, hogy a tó kb. 10—14 évvel ezelőtt kiapadt; az oldalokról, melyek csaknem függőleges eséssel övezik körül, leömlő források törmelékekkel lassanként kitöltötték a medrét s egymással a tó helyén egyesülve, kigyózó folyással jutnak a lépcső

RÉSZLET A VALEA-PUTREDA FELSŐ RÉSZÉBŐL.
(VARGA L. FÖLVÉTELE.)

peremére, hogy onnan aztán gyönyörű vízesést alkotva, zuhanjanak alá, tajtékossá verődve a lecsiszolt sziklákon. A tó helye fölött körülbelül 200—250 m. magasságban rendkívül meredeken emelkedik a hegy gerince szép félkör alakjában, melynek legmagasabb kiemelkedése az Embertető (2135 m). Jobbra a tótól egy kisebb völgy vezet, melyben két-három apró vízesés van. Nehezen fölkapaszkodtunk az Embertetőre. Gyönyörű kilátás tárult elénk, amit elősegített a ragyogó tiszta idő. Délnyugatra a Nagyszamos völgye vonult s mindenütt követni lehetett jó darabig. Völgyéből az apró oláh községek fehér házai világítottak ki. Szépen látszott délnyugat felé az Erdélyi medence halomvidéke, a Mezőség s a háttérben szabadszemmel is igen jól kivehetők voltak a Gyalui havasok körvonala s a Gergely-havas hármaskúpja. Mellettük jobbra a Vlegyása emelkedett ki, balra pedig megerőltetett nézéssel az Erdélyi Érc-

hegység körvonalai látszottak. Délen a Kelemen- és Borgói havasok kúpjai, keletre pedig az Ünökő emelkedett s elzárta a kilátást. Annál szebb volt azonban ez északkeletre és északra. Északkeleten a bukovinai hegyek, északon pedig a Máramarosi havasok látszottak, melyek közül komoran, tekintélyesen emelkedtek ki a Hoverla és Pop Iván. Északnyugatra a Radnai havasok éles gerince húzódott s a végén ott örködött tar fejével a Nagy-Pietrosz. A völgyekből pedig apró oláh falvak házacskái csillogtak. Valóságos térkép, melynél fenségesebbet, szebbet, igazabbat képzelni sem lehet!

A nap gyönyörűen süttött, enyhe meleget árasztva szét. Teljes szélcsend uralkodott s mély azúrkék levegő borított be mindent. Tökéletes csend volt fönn s ezek okozták, hogy valóságos lírai hangulat vett rajtam erőt.

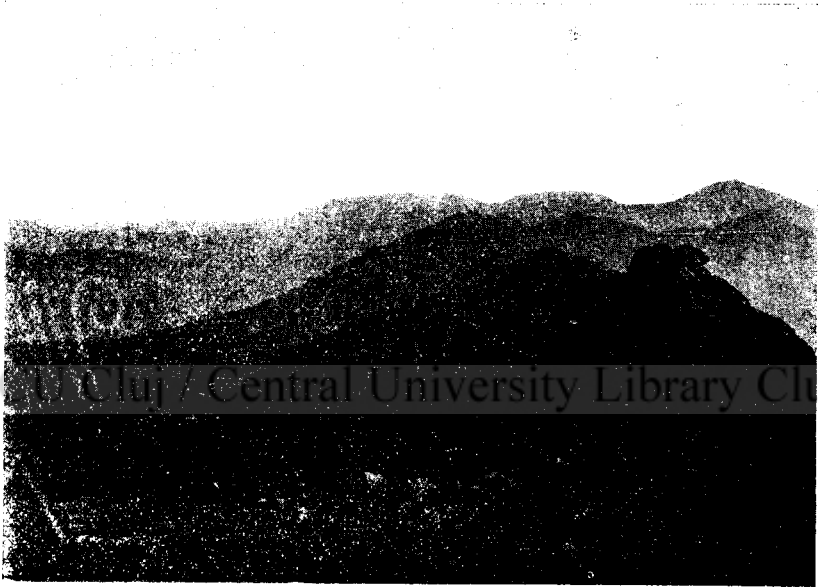
Havasok világa! Mily fönséges, mily gyönyörűsége a te országod! Hóval borított ormaid között mily jól esik a járkálás, szikláid tövében a megpihenés! Kopár, fűnélküli, nehezen járható vidéked zord, vad s éppen ezért oly fönséges! . . . Az irtóztató, mély, tökéletes csönd, mely itt fenn honol, hova még a madár is alig jár föl, oly kevéssé zavartatik meg. Elfogódottá, remegővé teszi ez a csend az itt járó halandót. Mily jól illik hozzá a magasban nesztelenül koválygó kőszáli sas, mely mintegy a havas fönséges nyugalomát utánozza, midőn az irtóztató magasságban hangtalanul hasítja az azúrkék levegőt s csupán a napsugár villan föl néha fényes tollain. Valóságos kék, gyönyör élvezni a magas hegyek némaságát, hallgatóságát. És mégis, oly beszédes, oly hangos itt minden, csak érteni kell a havasok világának nyelvét; csak az tud igazán gyönyörködni, aki meghallja a sziklák beszédét, megérti suttogásait. A nyugalom, némaság gyönyörűen tud beszélni, csak hallgatni, érteni kell őt. Mintha csodálatos, bűvös, mesebeli tündérek játszadoznának, suttognának és énekelnének, énekelnék az imádandó csöndesség és nyugalom szimfóniáját . . .

Havasok birodalma, te vagy az én világom!

Az Embertetőről végimentünk a Kulcs-gerincen, melyet irtóztatós tömegű förmelék borít. Egyik szikláról a másikra szökelve haladtunk tovább. A Gergely-csúcon aztán elérjük Besztercenaszód és Máramarosmegye határát. Végimentünk a *Lovak-gerincén* (Muntelu Kailor) s azután egy elhagyott ösvényen leereszkedtünk északra Máramaros területére. Elhaladtunk a *Királyszikla* (Piatra Rei) mellett, melynek hatalmas, 300—350 m. magasra kiemelkedő mézkszikláját csodáltuk meg. A sziklán hatalmas eséssel zúg alá a víz s a Radnai havasok legszebb vízesését alkotja, melyet gyakran meglátogatnak a Visó völgyéből jövő turisták. Ezen a helyen van a pásztorok állítása szerint a legtöbb zerge és medve. Sasok között szálldogáini (legnagyobb meglepetésünkre) szürke gémekeket láttunk a vízesés tövében. Estére leérkeztünk a Visó völgyébe kb. 820 m. magasságra *Gura Fantena*-ba („Forrás szája“). Ez egy kis falunak mondható, ha ugyan ennek lehetne nevezni néhány házból álló kis helységet. Éjszakára barátságos erdősház szénapadlásán háltunk meg. Nem akartunk a házban maradni, mert reggel korán akartunk fölkelni, hogy kifizött nagy útunkat megtehessük.

M'nap reggel — alig pitymallott még — útra keltünk. Célunk az volt, hogy a Borsai- és Radnai-hágón át, ha lehet, Újradnaig eljussunk. Gyönyörű országút az, mely a Borsai-hágón vezet keresztül: valóságos látványosság. Hát még az a vidék, melyen az út keresztül halad! Mindenütt az ősfenyvesben visz tovább, meredek sziklák tövében, a Visó völgyéből át az Aranyos-Beszterce völgyébe. A Priszlop tetején, mely vízváltató a Visó és Aranyos-Beszterce között, éri el legnagyobb magasságát 1418 m.-en, hol csendőrlaktanya és vendéglő van. Innen nézve úgy fest ez az országút, mintha óriási kigyó nyútozna végig a dombok oldalán le a völgyekbe. Gyönyörű szerpentincken haladtunk fölfelé a hágóra, meg lefelé róla s alig vesszük észre, hogy valamit

emelkedünk, illetőleg sülyedünk. A Priszlop tetején megreggelizve, folytattuk útunkat tovább s néhány km.-nyi haladás után elértük az Aranyos-Besztercét. Itt utólért három szekér, melyeken zsidó fuvarosok ültek. Megalkudtunk, hogy elvisznek egy darabig, csak várjuk meg, míg lovaikat megitatják. Időközben azonban meggondolták a dologot s háromszoros árt kívántak. Haragunkban azonban néhány átkot szórva feléjük, nem fogadtuk el s csupán a csaknem egy órai várakozást sajnáltuk. Vigan mentünk aztán tovább gyalog. Ez volt az első nagyobb kellemetlenség, mely kirándulásunkban ért, de ezt sem oláhoktól, mint kezdetben hittük, hanem zsidóktól szenvedtük. Délután egy órakor elértük azt az utat, mely a Radnai-hágón vezet keresztül s az Aranyos-Beszterce völgyében a máramaros—bukovinai országútba torkollik. Itt megébedelve és kevésbé megpihenve, elindultunk a Radnai-hágó felé. Ez az út már

AZ ÜNÖKŐ KÖRNYÉKE AZ EMBER-TETŐRŐL NÉZVE. HATTÉRBEEN JOBBRA AZ ÜNÖKŐ-ÜSUCS
(VARGA L. FELVÉTELE.)

nem olyan jó, mint az előbbi, de a vidéke éppen olyan szép. Legnagyobb-részt ősfenyvesben vezet keresztül. Vidáman dudorászva és füttyörészve elértük a Radnai-hágó tetejét 1257 m. magasságban. Balra marad el az út mellett a Pojána rotunda, melyen egy nagy csendőrlaktanya van. Csendőrök őrzik a fontos és nevezetes hágót. Közvetlen mellette hatalmas, bővizű forrás fakad, jéghideg vízzel. Azt mondják, hogy ez a Nagyszamos eredete. Eloltván szomjunkat belőle, tovább haladtunk sebes léptekkel. Hiába siettünk azonban, célunkat nem érhattük el: Újradnára beérkeztünk nem sikerült. Sötét este borúlt reánk, komor felhők borították be az Ünököt és hűvös szél kerekedett. Távol előttünk azonban gyertyafény csillant föl s mi újult erővel igyekeztünk tovább. Este 8 óra 30 perckor beérkeztünk „Valea Mare“ (Nagy völgy) helységbe, mely a katonai térképen csak néhány házzal van föltüntetve s névvel sincs ellátva. Virágzó faipari telep ez, meglehetősen szép házakkal, nagy állami iskolával. Igen sok munkás nyer itt alkalmazást és foglalkozást. A társulat saját hosszú vágányain szállítja a fát a fűrésztelepre a távoli hegyekből, a *Miria völgyén* (Valea Marii) keresztül. Késő este, rettenetesen elfáradva, a tanítóhoz zörgöttünk be, ki nem lévén otthon, felesége szívesen megengedte, hogy a szénapadláson megháljunk.

Itt a szénán aztán visszagondoltam az az nap megtett hatalmas útra. Hatvan kilométert tettünk meg Gura-Fantena-tól Valea-mare-ig. Két hágón, a Borsai- és Radnai-hágón jöttünk keresztül, két fontos vízválasztón és három igen nevezetes folyó völgyébe: *Visó* völgyéből az *Aranyos-Besztercéébe*, és innen a *Nagy-Szamoséba*. Fel is törött a lábunk a kemény úton s hatalmas vízhólyagok keletkeztek talpunkon.

Másnap reggel 7 óráig pihentünk. Innen lassan, szinte lábújíhegyen, mintegy tojástartót járva a sajgó fájdalom miatt, mentünk tovább. Óradnáig még csak 15 km. utat kellett megtennünk, de ez igen kínos és keserves út vala. Keresztülmentünk a népes és nagy Újradnán, mely az első falu, amit az útas a máramarosi Borsától jöve, mintegy 80 km. úton először talál. Rendkívül elhagyott, néptelen vidék az, melyen a tegnap jöttünk keresztül. 60 km.-nyi úton egyetlen községet s csak néhány embert találtunk. Délután két órára beérkeztünk Óradnára, hol, mivel minden ennivalónk kifogyott a zsákjainkból s kenyereink legutolsó darabja is megpenészedett, hatalmas ebédet ettünk — oly sok idő óta először meleg ételt!

Délután öt órakor elbúcsúzva emberemtől, ki hüen, kitartoan kísért útamban, felültem a vonatra, mely Dés felé röpített. Oly jól esett, hogy végre megint „civilizált” világba értem. De a másik pillanatban ismét visszavágytam a havasok fönséges nyugalma vidékére, hol nem zavar semmi, nincsen kiabálás, ideges emberek lármája és vonatok zakatolása, hanem csak a vízesések tompa csobogása ejti az embert néma merengésbe . . .

Este 10 órára Désre érkeztem, innen pedig haza, Désaknára gyalogoltam, tudva, hogy otthon kipihenem fáradtságaimat.

Feledhetetlen, gyönyörű és igen tanulságos út emlékéért hozva magammal, tértem vissza a Radnai havasoktól, olyan fölséges helyről, melybe minden alkalommal vissza-visszavágyom.

Evi jelentés

az Erdélyi Kárpát-Egyesület 1911 december hó 17-én tartott XXI. közgyűlése alkalmából.

Igen tisztelt Közgyűlés!

Nehéz pénzügyi helyzetünk miatt a múlt év őszén több bizottsági ülésnek tartása vált szükségessé, ezekből a rendes évi közgyűlést a kitűzött időben nem is tarthattuk meg, sőt azt a folyó évi január hó 22-ére kellett elhalasztani. Ez az oka annak, hogy a jelen közgyűléssel a folyó évben már a második közgyűlést tartjuk, amelyen most beszámolunk arról a munkálkodásról, amelyet egyesületünk ügyeinek vezetése körül hiven a multak hagyományaihoz, az igazi magyar turistaságért sok csalódással és nem kevés veritékhumással végeztünk.

Tisztelt Közgyűlés! A nehéz pénzügyi viszonyok közepette és ama állandó forgatagban, amelyet az idegenforgalom állandó növekedése és a tengernyi feladatok megoldása körül való munka reánk rótt, az említett 11 hónap igen is gyorsan repült el és helyzetünkhöz, erőinkhez mérve, az említett idő talán igen is rövid volt arra, hogy mindazokat a reményeket valóra váltsuk, amelyeket a múlt évi közgyűlés előnkbe tűzött, vagy, hogy mindazokat a feladatokat megoldjuk, amelyeket mi is

igen nagyon szerettünk volna elvégezni. Éppen ezért kérjük a t. Közgyűlést, bírálja meg működésünket tárgyilagosan, illetőleg vegye számításba a rendelkezésünkre bocsátott csekély eszközöket, mérlegelje a megoldásra váró feladatok sokaságát, tekintsen a működési terület nagyságára és végül gondoljon arra a társadalmi tünetre, hogy a közélet, a közjó iránt való érdeklődés az egész vonalon hanyatlásban van. Vegye tekintetbe azt, hogy egyesületünk munkája azért, mert gyakorlati nem kapcsolható össze a mindent lenyűgöző napi politikával és éppen ezért nem is kelthető fel a nagyobb tömegek érdeklődése. Megvagyunk győződve arról, ha a t. Közgyűlés a viszonyokat, a lehetőséget, a rendelkezésre álló eszközöket mind számításba veszi és mérlegeli akkor a választmány a becsülettel végzett munka után érezni szokott lelkinyugalom gyönyörűségén felül megfogja kapni a t. Közgyűléstől nemcsak a felmentést, hanem az elismerést is.

Örömmel jelenthetjük, hogy két évtizedes munka után világszép Erdélyünknek elbűvölő varázsa évről-évre több hazai és idegen turistát vonz maga felé. Az idegenforgalom napról-napra gyarapodik. Vajha azzal egyenlő arányban növekednék az érdeklőségek érdeklődése is. Fájdalom, erről az idén sem jelenthetünk semmi örömdetést. A közigazgatási hatóságok a legtöbb helyen ridegen elzárkóznak egyesületünk támogatásától és egyáltalán semmi érdekük nincsen a turistaság iránt. Ez még nem volna életbevágó nagy baj, de arra is rá kell mutatnunk, hogy egyes vidékeken, különösen iparvállalatoknál nem is nézik valami jó szemmel a turistákat. A vázolt viszonyok dacára ez év folyamán is az anyaállamból fokozott arányokban keresték fel a turisták kies földünket. Irodánk igyekezett őket megfelelő utasítással ellátni, egyszerűen őket támogatni. De rá kell mutatnunk arra, hogy a magasabb hegységeknek látogatása a menedékházak elégtelensége miatt mindig nehézségbe ütközik. Egyes vidékeknek meglátogathatása a vasuti csatlakozásoknak célszerűtlensége, közútak rosszasága, modern szállók hiánya miatt kissé igényesebb turistára nézve teljes lehetetlen. Ezen állításunk bizonyítására egyszerűen felemlítjük azt, hogy a Kolozsvártól levegővonalban 50—60 km.-re fekvő kissármási gázforráshoz nem tudtunk kirándulást rendezni, mert kedvezményes különvonatot nem kaphattuk, személyvonattal pedig 1 éjszakára és 1 napra lett volna szükség. Ha az állami vasutigazgatóság ilyen rideg üzleti felfogással nézi, kezeli a kirándulásokat, világos, hogy magánvállalatoktól sem remélhetünk előzékenyebb eljárást. Többször hangoztattuk már, hogy a nagyközönségnek nincsen érzéke a turistasági feladatok és idegenforgalmi célok iránt. Sokszor az a baj, hogy egyesületünket egyszerű mulató társaságnak nézik, máskor pedig az, hogy miért nem gondoskodunk a tagok kellő mulattatásáról stb. Úgyünk mindjárt másképp állana, ha azt a kormány, hivatalos hatóságok és törvényhatóságok hatékonyabban támogatnák. Lehet különben, hogy a hiba bennünk van és mi nem találjuk meg az utakat és módokat, amelyekkel a nagyközönség szívéhez, eszéhez és zsebéhez lehetne férközni. Talán az is a baj, hogy mindig igen szerények voltunk a hatalmasok ajtóinál való kilincseléseknél. Mentségül szolgáljon az, hogy az elnökség az alapszabályokhoz híven az egyesületet mindig távol tartotta a napi politikától és kéréseit sokszor el kellett ódáznia, nehogy olyan színben tűnjék fel az egyesület, mintha valamelyik politikai árnyalatnak uszály-hordozója lehetne vagy az ahhoz való csatlakozást óhajtaná.

Különösen Németország turistái érdeklődtek kies földünk iránt és keresték fel azt. A külföldi turisták figyelmé Erdélyre leginkább a korábbi években kiadott németnyelvű illusztrált fürdőkönyvünk, németnyelvű erdélyi kalauz könyvecskénk és angolnyelvű tájékoztató füzetünk alapján hivatott fel. Említett idegennyelvű kiadványainkat mindig ingyen küldöttük külföldre és valahány külföldi látogatta meg múzeumunkat, őket azokkal mindig megajándékoztuk. A múlt években a tagok részére kiadni szokott arcképes igazolókat egy turista-naptárral szereltük fel, amely naptár különböző egyesületi tudnivalókon kívül magában foglalta az egyesület által megszerzett kedvezményeket, továbbá menedékházaink és turistaszállóink névsorát. A naptárban adtuk közre ugyanazon évi kirándulásainknak részletes tervezetét,

továbbá az Erdély-be tehető érdekesebb kirándulásoknak programját. Ugy a múlt valamint a folyó évben e turista-naptárnak kiadása takarékosági szempontból elmaradt. E megszokott és közkedveltségnek örvendő turistanaptárnak meg nem jelenése elég érzékeny hatással volt az egyesületi életre. Amikor naptárkészletünk volt, ha valaki az erdélyi kirándulások felől kérdezősködött, az illetőnek címére azonnal megküldöttük a naptárt. A múlt és a folyó évben mindig a kérdezősködéssel terjedelmes levélben kellett válaszolnunk. Ellehet képzelni azt, hogy a kirándulási programoknak esetről esetre való kidolgozása milyen sok időt és fáradságot igényelt és mégis az ilyen levelek a kérdezősködőt kellőleg nem tájékoztathatták az egyesület törekvéseiről és nem győzhették meg arról, hogy neki szintén támogatnia kellene azt az egyesületet, amelynek szolgálatát igénybe veszi. A turistanaptárak mindig felhívást is tartalmaztak arra, hogy aki csak teheti, siessen a tagok sorai közé beállni. Amikor a turistanaptárokat az érdeklődők között szétszórtuk, mindig sokan jelentkezték tagul ugyanarra, hogy az elhalálozás, továbbá a tagsági ciklusok lejárta alkalmával előforduló tagvesztés minden különlegesebb eljárás nélkül pótoltatott. A turistanaptárnak kiadása az egyesület költségvetését jelentékeny összeggel sohasem terhelte meg, annyival is inkább, mert a költségek nagyrésze megtérült az arcképes igazolókért befolyt összegek rovatán, továbbá a hirdetési díjakból.

Örömmel jelenthetjük, hogy egyesületünk fennállása óta a csoportos kirándulásokat illetően ez az év volt a legmozgalmasabb, ámde az egymagukra utazó tanulók száma örömdetesesen megcsappant. A vallás- és közoktatásügyi miniszternek az iskolai kirándulásokra vonatkozó rendelete teremtette ez egészségesebb állapotokat. De meg kell jegyeznünk azt is, hogy az iskolai kirándulások még mindig nincsenek helyes mederbe terelve és azok legnagyobb része még mindig nem alkalmas az általános turistáskodási kedv és hajlandóság élesztésére és fokozására. Hazánk iskolái közül példányképpül kell kiemelnünk a szentesi és a zalaegerszegi főgimnáziumnak kirándulásait. Irányításunkkal és egyesületünk vezetése alatt a következő intézetek és testületek tettek kirándulást és keresték fel múzeumunkat:

Budapesti Iparostanonciskola (erdélyi kirándulás) 27 taggal, Kisvárdai polgári fiúiskola (erdélyi kiránd.) 33 taggal, Budapest Homokutcai p. iskola (erdélyi kiránd.) 60 taggal, Szamosujvári gimnázium (erdélyi kiránd.) 26 taggal, Verseci főreáliskola (erdélyi kirándulás) 37 taggal, Milleniumi iskola 35 taggal, Kolozsvári r. k. főgimnázium (Rév) 41 taggal, Szászvárosi Kun-kollegium 23 taggal, Debreceni p. iskola (erdélyi kiránd.) 35 taggal, Hajduböszörményi ref. főgimnázium (erdélyi kiránd.) 40 taggal, Budapest Szűcsappkás iskola (erdélyi kiránd.) 20 taggal, Kolozsvári Növénytani int. 36 taggal, Oravicai p. iskola (erdélyi kiránd.) 34 taggal, Fehértemplomi főgimnázium (erd. kirándulás) 35 taggal, Hódmezővásárhelyi főgimnázium 62 taggal, Szarvasi p. leányiskola 25 taggal, Állami Tanítóképző intézet Kolozsvár 24 taggal, Debreceni r. k. főgimnázium 23 taggal, Kolozsvári Unit. főgimnázium 81 taggal, Kolozsvári pol. iskola 65 taggal, Kolozsvári csendőrtisztviszti iskola 16 taggal, Szilágyosmlyói p. leányiskola 19 taggal, Apahidai áll. iskola 25 taggal, Zalaegerszegi főgimnázium 42 taggal, Természetharátok Egyesülete 13 taggal, Ungvári p. leányiskola 22 taggal, Budapesti polg. fiúiskola 30 taggal, Makói főgimnázium 32 taggal, Kolozsvári Unit. kollegium 51 taggal, Székelyudvarhelyi főreáliskola 26 taggal, Brassói román középiskola 29 taggal, Középlaki áll. iskola 14 taggal, Budapesti Iparostanonciskola 19 taggal, Temesvári zárda 27 taggal, Szászsebesi leányiskola 22 taggal, Hajduszoboszlói p. iskola 40 taggal, Cecíliai énekkar 45 taggal, Szepsiszentgyörgyi polg. iskola 27 taggal, Gyógyszerész tanfolyam 31 taggal, Schütz árvaház 19 taggal, Presbiteri Világszövetség 45 taggal, Eperjesi főgimnázium 27 taggal, Konstantinápolyi football-csapat 18 taggal, Állami tanítóképző 41 taggal, Nagyvárad Kereskedelmi iskola 41 taggal, Leányotthon 23 taggal, Máriánium 36 taggal, Nagyenyedi főgimnázium 64 taggal, Debreceni gimnázium 41 taggal, Karánsebesi főgimnázium 35 taggal, Kolozsvári főgimnázium 70 taggal. Összesen 51 testület 1752 egyénnel. Múzeumunk látogatóinak száma a múlt,

egyesületi év alatt 4785 volt. A tárggyarapodás igen csekély, mert fedezet hiányában rendszeres gyűjtéshez gondolunk sem lehet. Az összes tárgyszaporulat 78 darab volt. Sokkal nagyobb a gyarapodás az egyesületi könyvtárnál, mert Erdély folyóiratunk több tudományos folyóirattal csereviszonyban áll. Könyvtárunkat tagjaink díjtalanul használják. Kisebb kézikönyvtárak vannak a Zichy-barlangnál a Révi osztály kezelése alatt, továbbá a Hunyadmegyei osztálynál, Déván. Adományaikkal gyarapították a könyvtárt: Merza Gyula, dr. Herrmann Antal, Szentgyörgyi Gyula, Hangay Oktáv, a Múzeumok Főfelügyelősége és az Emke, Dr. Persián Kálmán, a Miskolci Turistaegyesület, a Soproni Turistaegyesület, a Pécsi Mecsek Egyesület. Múzeumunk fejlesztésére vonatkozólag több ízben felírtunk a Múzeumok felügyelőségéhez, továbbá a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez. A továbbfejlesztés kérdésében végleges intézkedés még nem történt, de a jóindulatú támogatás kilátásba helyeztetett. Reményünk van, hogy e kérdés nemsokára előnyös megoldást nyerend. Egyesületünk a múzeum szervezésével nagy és megbecsülhetetlen kulturfeladatot teljesített. Annak idején összes alapjaink felhasználásával mérhetetlen áldozatot hozott az irányadó körök kilátásba helyezett támogatásának reményében, örök szégyene lenne a magyar kulturának, ha az egyesületet cserbenhagyná.

Itt említjük fel, hogy a Védő-egyesülettel karöltve az Emke jubileum alkalmából egy időleges háziipari-kiállítást rendeztünk, amely alkalommal több háziipari tárgyat értékesítettünk, hogy ezáltal az idegeneknek figyelmét Erdélyre és annak termékeire felhívjuk.

Tagjainkkal és az egyesületen kívül állókkal a mult év folyamán is igen kiterjedt levelezést folytattunk, mit bizonyít postaportó kiadásunk nagysága. Az egyesületi ügyeket az alapszabályok értelmében tartott tisztikari tanácsi és választmányi üléseken intéztük el. A mult egyesületi év alatt tartottunk 3 választmányi és 5 tisztikari tanácsulást, továbbá 9 összejövetelt. Összeköttetésben és csereviszonyban állottunk 38 külföldi, 34 belföldi egyesülettel. Csereviszonyba vagyunk 36 hírlappal, 37 folyóirattal. Ujonnan belépett a mult év folyamán 145 tag, kilépett 147.

Indítványozzuk, hogy a Közgyűlés Gróf Lázár István, Franzen Péter, Regius Arthur, dr. S. Kováts József, Adorján Róbert, Bihacsy Gusztáv, Tusa Jenő, dr. Gokler Lajos uraknak a taggyűjtésért szavazzon köszönetet.

Meghaltak: Dr. Bartha János, Beöthy Dávid, id. báró Bornemissza Károly, Csorba Samu, Enyeter Ferenc, Gagyi Dénes, dr. Haller Károly, Horváth Dénes, ifj. Karácsonyi János, Korbuly Bogdán, Nemes Béla, dr. Póka Dezső, Reschner Gottfried, Szabó Gyula, Vajda Ödön, gróf Wass Jenő, Veres Károly tagok.

A nagyközönség érdeklődésének felkeltése, továbbá a tagok igényeinek kielégítése céljából a mult év folyamán igen sok kirándulást rendeztünk. A kirándulásoknak az időjárás nagyon kedvezett, ezért azok mindig igen jól sikerültek ugyannyira, hogy egyesületünknek eddigi élete alatt még nem volt a mult évihez hasonló eredménye. A mult év alatt rendezett kirándulások a következők voltak:

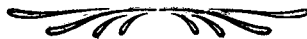
Árpádcsúcs (téli kirándulás, 1 napos), 12 személy; Lombihegy (1 napos), 13 személy; Kányafő (félnapos), 45 személy; Rákóczi-kilátó, Árpádcsúcs, Majláthkut (1 napos), 16 személy; Dezsővár, Zsobok (1 napos), 15 személy; Sebesvár—Dragánvölgy (1 napos), 26 személy; Öreghavas, Dobrin (2 és fél napos), 9 személy; Árpádcsúcs (éjjeli kirándulás), 9 személy; Egeres Bálványos-erdő (1 napos), 17 személy; Dragán-völgy, Vigyázó, Székelyó-vizesés (2 napos), 13 személy; Vasváry-sír (Kőbányai polgársággal), 13 személy; Árpádcsúcs (éjjeli kirándulás), 7 személy; Meziádi csepkőbarlang (2 napos), 12 személy; Marosújvár, Emke jubileuma alkalmából, 17 személy; Zichy-barlang, Emke jubileuma alkalmából, 31 személy; Zichy-barlang, Vasuti Tisztviselők Szövetkezetével, 63 személy; Zichy-barlang, Iparos-egylettel, 22 személy. Összesen 17 kirándulás 340 kirándulóval. Meg kell még említenünk, hogy a felsorolt kirándulásokon kívül erdélyi útazásában 8 magántársaságot irányítottunk összesen 82 egyénnel. Továbbá ez év folyamán óhajtottuk nagy ünnepség keretében felavatni Bercsényi-turistaházunkat. E nagyobb ünnepséget

jogosulttá tette az a körülmény, hogy 20 évvel ezelőtt alakult egyesületünk. Az időjárás az ünnepséget és erdei mulatságot megzavarta, amennyiben csakis a felavató ünnepet tarthattuk meg a kitűzött időben. A felavató ünnepen illetőleg az azzal kapcsolatos félnapos kiránduláson az esős idő dacára 18 egyén vett részt. A későbbi időre halasztott erdei mulatság erkölcsileg igen szépen sikerült. Nehány száz ember vett azon részt. Az erdei mulatság rendezése alkalmával kiváló tevékenységet fejtett ki dr. S. Kovács József rendező-bizottsági elnök, továbbá Madari Zoltán, Kapcsa Imre, dr. Fabinyi Leó, Pálfi László, Tomán Béla urak. Indítványozzuk, hogy a közgyűlés nevezetteknek fáradozásaikért, továbbá Spáda János építész tagtársunknak, ki a sátor felállításával díjtalanul anyagokat kölcsönzött, továbbá Angyal M. urnak, aki a sátor felállítási munkálatokat díjtalanul végezte, szavazzon a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet. Meg kell említenünk még, hogy a múlt év folyamán tagjaink szórakoztatására 2 előadást rendeztünk. Egyik előadáson Bosznia és Hercegovináról s a Magyar Tengerpartról vetített képek bemutatása mellett dr. Szádeczky Lajos alelnök úr tartott előadást. A másikon pedig Czárán bírodalma címen dr. Cholnoky Jenő választmányi tag úr szintén vetített képes előadást tartott, szünetek közben pedig Melitskó Frigyes választmányi tag úr mesteri játékával gyönyörködtette a közönséget. Indítványozzuk, hogy említett uraknak fáradozásaikért szavazzon a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet. A múlt év folyamán nevezetesebb turistaalkotásaink voltak az Árpádcúcsi messzelátó-toronynak kijavítása. Kijavítottuk továbbá a Majláth-kútat. Ujra foglaltuk a Rákóczi-kútat. Nagyobbarányú javításokat végeztettünk a Bükketői Árpád-menedékháznál is, amelyet a turista-közönség egyre nagyobb előszeretettel keres föl azért, mert a menedékház-örnél már élelmicikkeket is lehetett kapni. Jövőre e menedékházat ágyneművel is föl kell szerelni, mert ez év év folyamán többen szállottak meg éjjelre is. A múlt évi közgyűlés határozatából e menedékháznál a földmágnességi és meteorologiai intézet szerelvényeivel a menedékháznál megfigyelő állomást állítottunk fel. A megfigyelések folyó év május hónaptól kezdve pontosan vezetettek. 4 kilométer hosszban felújítottuk a Bükketői útjelzéseket. Jövő év tavaszán az erdővágás miatt az egész Bükketői útjelzést újra kell készíteni, sőt azt új útvonalak bekapcsolásával jelentékeuyen ki is kell bővíteni, mert amióta a Bercsényi-turistaház felépült, kedvező időjárás esetén, ünnep- és vasárnapokon több száz ember járja az erdőt. Javítási munkálatokat végeztettünk még a Bihar-hegységben. Meg kell említenünk továbbá, hogy a Révi Zichy-barlangnál új felvételeket készítettünk és ez alapon igen szép és művészi képeslapokat hoztunk forgalomba. E képeslapok igen nagy tetszésnek és keresletnek örvendtek. Meg kell még említenünk, hogy a Kőbányai polgárság a gyalui hegyek között 1849-ben elesett Vasváry Pál síremlékére 4000 koronát gyűjtött. Most már arra kell törekednünk, hogy a síremlék felállítása alkalmával menedékház is épüljön a Gyalui havasokban. A múlt egyesületi év alatt a nagy idegenforgalom és a kirándulások nagyszáma miatt vidéki osztályainkat látogatni alig volt alkalmunk, mert az egyesületi főtítkárnak vasuti jegye nem volt és a kiszállási költségekre a fedezet hiányzott. Ezekből sok külső munkálatunknak halasztást kellett szenvednie. Jövőre a vidéki osztályokkal való sűrűbb érintkezés módját meg kell találni, mert, ha velök személyesen nem tárgyalunk, működésük azonnal ellanyhul.

Meg kell emlékeznünk még arról is, hogy anyaegyesületünk, az Emke a folyó évben tartotta negyedszázados fennállásának jubileumát. Az anyaegyesülettel mi is együtt ünnepeltünk, képviseltettük egyesületünket az ünnepségen, továbbá támogattuk az anyaegyesületet két kirándulásnak rendezésében és az elszállások munkájában.

Vajha egyesületünk is amikor 1916. évben eléri negyedszázados fennállása időpontját, hasonló bensőségteljes lelkesedéssel és nagy eredmények felmutatásával ünnepelhetné azt meg. Hogy úgy legyen ez vágyó óhajtatásunk és erős törekvésünk.

Előterjesztette: M. Kovács Géza.

Egyesületi élet.

Az E. K. E. védőjének távirata.

A közgyűlés alkalmából üdvözlő táviratot küldöttünk József kir. herceghez mint egyesületi védőhöz, melyre a következő válasz érkezett:

*Küzdelmes munkájukban szívvel-
lélekkel kísérem egyesületiüket és
XXI. közgyűlését a legmelegebben
üdvözlöm, megemlékezésükért hálás
köszönetet mondva.*

József főherceg.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület XXI. közgyűlése. 1911 december 17-én vasárnap d. e. 11 órakor tartotta az Erdélyi Kárpát-Egyesület XXI. rendes évi közgyűlését az Iparos Egylet dísztermében. Az ülésen jelen voltak: Adorján Róbert, dr. Deák Albert ügyvéd, dr. Eisler Mátyás egy. m. tanár, dr. Erdélyi László egy. rk. tanár, dr. Gergely Albert ügyvéd, dr. Gockler Lajos ker. akad. tanár, Haas János, dr. Herrmann Antal egyet. m. tanár (Budapest), dr. Holló Károly, Jékey Dániel táblabíró, Kapusi Dezső (Szászrégen), dr. Kossutány Ignác egyet. tanár, M. Kovács Géza, dr. S. Kováts József, Köntzey Imre, Kőrösi Kálmán, dr. Lászlóffy István ügyvéd, gr. Lázár István orsz. képvis., Losonczy János, báró Mannsberg Sándor, dr. Márki Sándor egyet. tanár, Merza Gyula *birtokos*, Merza Lajos bankigazgató, Monoky Gyula mérnök, dr. Nadányi Emil szerkesztő, Nesselfeld Viktor számvizsgáló, Orosz Endre (Apahida), Papp Kristóf kereskedő, K. Pap Mihály ezredes, dr. Páter Béla gazd. akad. igazgató, Régiusz Arthur, dr. Ruzitska Béla egyetemi tanár, Sárdi Lőrinc bankhivatalnok, dr. Szádeczky Béla, dr. Szádeczky Lajos egyetemi tanár, Szilágyi Márton, Tanács József gyógyszerész, Tóth Kálmán, dr. Váradi Aurél ügyvéd, Vészi Béla stb.

Elnökölt gróf *Lázár* István elnök, orsz. képviselő. A tartalmas és lendületes elnöki megnyitó (1. vezércikk) után amelyet a közgyűlés élénk éljenzéssel fogadott, megállapítja az elnök, hogy a közgyűlés az alapszabályok 31. §-a értelmében szabályszerűen hivatott össze, ezért a közgyűlés határozatképes. A jegyzőkönyv vezetésére fölkéri dr. S. *Kováts* Józsefet, a hitelesítésre pedig *Pap* Kristófot és *Orosz* Endrét. Ezután indítványozza, hogy a közgyűlés *József* főherceg, egyesületi védőt táviratilag üdvözölje. Közgyűlés az elnök indítványát éljenzéssel elfogadja. Ezután M. *Kovács* Géza egyesületi főtitkár felolvasta a választmány évi jelentését. (Egész terjedelmében folyóiratunk más helyén közöljük.)

Az évi jelentéshez dr. Kossutány Ignác egyet. tanár szólt hozzá és indítványozta, hogy az Erdélyi Kalauznak sürgős kiadását az egyesület vegye programjába.

Az évi jelentéssel kapcsolatosan a közgyűlés jkvi köszönetet szavazott *Franzen* Péter, *Régiusz* Arthur, dr. S. *Kováts* József, *Lázár* István, *Adorján* Róbert, *Tusa* Jenő, *Bihacsy* Gusztáv, dr. *Gockler* Lajos, *Madari* Zoltán, *Kapcza* Imre, dr. *Fabinyi* Leó, *Pálffy* László, *Tomán* Béla, *Spáda* János, dr. *Szádeczky* Lajos, dr. *Cholnoky* Jenő és *Melitskó* Frigyes tagoknak, továbbá mindazoknak, akik a könyvtárt és a múzeumot adományaikkal gyarapították. Ezután dr. S. *Kováts* József felolvasta a számvizsgálók jelentését az 1910. évi zárószámadról. A közgyűlés *Merza* Gyula főpénztárosnak a felmentvényt megadta és úgy neki, valamint *Müller* Béla könyvvezetőnek és *Tanács* József ellenőrnek köszönetet szavazott. Ezután *Merza* Gyula főpénztáros terjesztette elő az 1912. évi költségvetést, amelyben 16.020 kor. bevétellel szemben 15.907 kor. 80 fill. kiadást irányoztak elő,

Elnök javaslatára a tisztújítás előkészítése céljából a közgyűlés *Monoky Gyula*, dr. *Lászlóffy István*, dr. *Gockler Lajos* és *M. Kovács Géza* főtítkárból álló jelölő bizottságot küldött ki. Elnök a jelölő bizottság munkálatának befejeztéig az ülést felfüggesztette. Szünet után elnök újlag megnyitotta az ülést. Erre *Monoky Gyula* felolvasta a bizottság javaslatát, amelyet a közgyűlés némi módosítással elfogadott, illetőleg a közgyűlés a régi tisztikart és választmányt csekély változtatással újra megválasztotta. — Ezután dr. *Herrmann Antal* egyet. m. tanár, múzeumi tb. igazgató, tartotta meg szabad előadását *Erdélynek turistái meghódításáról*. Végezetül a következő határozati javaslatot terjesztette elő: Mondja ki a közgyűlés: kívánatosnak tartja, hogy Erdély egyetemes és részletes, rendszeres és kimerítő turistái meghódítása érdekében bizonyos fordárend-

szer érvényesüljön, mely szerint az E. K. E. központi adminisztrációja egész Erdély területének további általános gondozása mellett sorban egy-egy nevezetes turista vidékre helyezi át súlypontját és ennek legintenzívebb turistái feldolgozására összpontosítja erejét, erejét és eszközeit s így végig megyen Erdélyen. Emellett mindent elkövet az egyes osztályok szervezése, illetőleg újjászervezése és állandó fejlesztése érdekében. Számít ebben az egyes vidékek és helyi tényezők különös érdeklődésére, tevékeny közreműködésére és áldozatkészségére. A részletes terv kidolgozását a tisztikari tanácsra bizza a közgyűlés, a végrehajtást a választmányra. A közgyűlés egyhangúlag elfogadta az előadó javaslatát. Ezzel új perspektíva nyílik az E. K. E. turistái működésére nézve.

Elnök megköszönve az érdeklődést az ülést bezárta.

Hírlapirodalom.

Magyarország legnagyobb és legelterjedtebb lapja: a Pesti Hírlap, az új év küszöbén felhívja a magyar olvasóközönség figyelmét a következőkre:

A Pesti Hírlap napról-napra a legnagyobb terjedelemben, legbővebb tartalommai jelenik meg; naponként 10—20 oldalal többet ad, mint más lapok, ugyanazon árért; ma kétségtelenül a legelterjedtebb lap, mert naponként százezeren felüli példányszámban jelenik meg, amit más magyar napilap még nem ért el.

A Pesti Hírlap minden irányban független, szókimondó, demokrata, szabadelvű, ellenzéki ujság.

A Pesti Hírlap munkatársái sorába számítja hazánk legelső és ledekveltebb íróit, kik közül elég legyen fölemlíteni Gárdonyi Géza, Molnár Ferenc, Szomaházy István, Heltai Jenő, Lengyel Menyhért, Abonyi Árpád, Porzsolts Kálmán, Murai Károly,

Szini Gyula, Szász Zoltán, Szabóné-Nógáll Janka, Lux Terka, Erdős Renée, Bokor Malvin, Tömörkény István, Pakots József, Pásztor, Diplomata és gróf Vay Sándor neveit.

A Pesti Hírlap külön kedvezményeket is nyújt előfizetőinek; a Divatszalon című kitűnő divatlapot kedvezményes áron rendelhetik meg és karácsonyi ajándékkul ingyen kapják a Pesti Hírlap nagy képes naptárát.

A Pesti Hírlap 1912. évi naptárát minden új előfizető is megkapja, aki legalább három hónapra megrendeli a lapot.

A Pesti Hírlap előfizetési ára egy óra 2 kor. 40 fillér, két óra 4 kor. 80 fillér, január—március negyedévre 7 korona; a Divatszalonnal együtt negyedévre 9 korona. A Pesti Hírlap kiadóhivatala, hova legcélszerűbb postautalvánnyal küldeni az előfizetést, Budapest, V ker., Váci-körút 78. szám alatt van.

Főszerkesztő: dr. Szádeczky Lajos. Felelősszerkesztő: M. Kovács Géza.

